

Jeg fortsatte som Maalerkontrollør, til Vagtværnet blev oprettet i 1944, og jeg blev ansat her som Vagtleder. Om Besættelsen i Lyngby og Vagtværnets Arbejde, som varede til Krigen sluttede i 1945, skal jeg berette følgende.

For Lyngbys lykkelige Udvikling betød Besættelsen en Standsning. Medens første Verdenskrig kun havde kunnet mærkes i Form af Beredskabsindkaldelser, Dyrtid og Rationering, greb den tyske Besættelse afgørende ind i Byens daglige Tilværelse og vante Livsform.

Fra den første Dag var Sindene i Oprør. Jeg var i den Tid, som jeg ovenfor har fortalt, ansat ved Lyngby-Taarbæk Kommune og mødte paa det gamle Raadhus Kl. 9. Vi var noget raadville paa Kontoret og vidste ikke, hvad vi skulde foretage os. Sogneraadsformand Ingvar Nørsgaard var hos Politiet, men ved hans Tilbagekomst fik vi Besked paa at gaa til Arbejdet som sædvanligt. Straks efter Besættelsens Begyndelse blev der dekretet Mørklægning, og baade offentlige og private Beskæftelsesrum rundt om i Byen og i private Huse blev istandsat. Hverdagen prægedes i stigende Grad af Mørklægningen og andre Indskrænkninger. Private Biler blev klodset op og Lastbilerne udstyret med Gasgeneratorer. Alsangen styrkede Befolkningens Sammenhold, og som Tiden gik, skærpedes Modståtningsforholdet til Tyskerne. Sabotagen begyndte langsomt at gøre sin Virkning, og efter den danske Regerings Tilbagetræden den 29. August 1943 tog den et vældigt Opsving. Den 19. September 1944 arresteredes det danske Politi, og rundt om i Landets Byer dannedes kommunale Vagtkorps til Opretholdelse af Ro og Orden.

Den gamle Lyngby Politistation, hvor Kriminalpolitiet fandtes, var beliggende over for Hotel Rustenborg, hvor jeg boede dengang. Om Formiddagen stod jeg ved Hotellet og sludrede med Bogtrykker Sørensen, Hotelejer Ørum og Kriminalbetjent Petersen. Da Klokken var 11.30, skulde Kriminalbetjenten til Holte, men sagde, at han vilde komme tilbage en Time senere. Kl. 12 kom de tyske Biler med Soldater og omringede Politistationen. Der blev hurtigt stort Opløb, medens Politiet blev ført ud i en stor Lastbil. Jeg løb ned ad Jernbanevej for at standse Kriminalbetjent Petersen og rakte Hænderne i Vejret for at faa

Medlemmer af Lyngby-Taarbæk Kommunes Vagtkorps fotograferet 1945 ved Lyngby Gasværk.
Siddende i midten Sofus Andersen.

ham stoppet; men han raabte bare: »Jeg kommer om 5 Minutter« og kørte ind. Straks blev han ført op i Lastvognen og kom først til Frøslev og siden sammen med mange Kolleger til Fangelejrene i Tyskland.

Lyngby-Taarbæk Kommunes Vagtværn blev saa etableret og traadte i Funktion den 26. Oktober 1944 Kl. 00. Vagtværnets Chef blev Afdelingsingeniør Sven Abrahamsen med Stedfortræderne J. P. Mechlenburg Pedersen og G. Boisen-Benniche, begge Civilingeniører. Vagtledere var Carl Christensen, Marinus G. Jensen, Børge V. Jørgensen, Valdemar Nielsen og jeg; dertil kom Kontorfolk, Chauffører og Vagtere. Vagttjenesten var tilrettelagt saaledes, at Stryken var delt i 3 Hold med følgende Vagter: 1. Hold Kl. 8-16, 2. Hold Kl. 16-24 og 3. Hold Kl. 24-8. Holdene skiftede Vagt hver Uge. Kommunens Vejnet blev

inddelt i 13 Distrikter, og i hvert Distrikt blev de forskellige Veje gennemkørt mindst 2 Gange af hvert Vagthold efter et tilrettelagt Skema paa 2 Timer. Dagholdet havde ingen bestemt Patruljetjeneste, men deltog i Udrykninger og holdt Stationen og dens Omraade i Orden. Efter et Par Maaneders Forløb lykkedes det at faa et Lokale i Taarbæk i Ejendommen Christiansrovej 1, saa der kunde oprettes en Vagtstation. Denne havde dog kun aabent fra Kl. 16 til 18, hvor Henvendelse kunde ske. Paa Kontorets Dør var i øvrigt paasaet et Skilt, der henviste til Vagtværnet i Lyngby.

Til Vagtværnet var der anskaffet 2 Motorvogne til Udrykninger, med Plads til 5 Personer i hver, ligesom man havde et Arrangement med Lyngby Brandvæsen om at være til Tjeneste som Reserve i Nødstilfælde. I Perioden November-December 1944 havde vi 551 Rapporter, i Januar 1945 350, Februar 355, Marts 366, April 373 og Maj 269, ialt 2264 Rapporter, hvoraf 724 indsendtes til Statsadvokaten. Resten blev afgjort af Vagtværnets Chefer og Vagtleidere. De fleste Sager drejede sig om Tyverier, Indbrud, Røveri og Vold; men der var ogsaa Tale om efterlyste Sager og Bedragerier samt Børneværns- og Sortbørssager.

Det var bevægede Dage. Allerede den 2. Aften, vi var i Tjeneste, ringede Telefonen. Det var en Dame paa Buddingevej, som fortalte, at en Mand med Revolver i Haanden forlangte, at Beboerne i 6 Rækkeshuse skulde forlade Husene, fordi de skulde bombes. Vi var 5 Mand i Udrykningsbilen, og da vi kom til Rækkehusene, var der samlet mange Mennesker, som saa til. I det 3. Rækkehus saa vi Manden, som stod paa Trappen og raabte: »Forlad Huset.« Jeg sagde til mine Vægtre: »Hold jer tilbage for mig, saa springer jeg op og tager ham bagfra, og saa maa I hjælpe mig.« Jeg sprang op og tog ham om Livet og trak ham ned ad Trappen, og han blev overmandet. Det viste sig at være en Legetøjsrevolver, saa det slap vi let over.

Vor næste Opgave meldte sig en Aften ved 10-Tiden. Stationsforstanderen paa Nærum Station havde iagttaget, at 4 unge Mennesker var kommet til Nærum for 2 Timer siden. Nu kom de tilbage, hver med en Kuffert, og det slog ham, at de sandsynligvis var stjaalne. Han mente, at vi kunde fange dem i Toget ved Toftebæksvej, hvis vi kørte omgaaden-

de. Vi rykkede ud og naaede Toget, og gennem Vinduet i Togets Dør kunde vi se, at de sad derinde. Jeg sagde til mine Kammerater: »Jeg gaar ind først, og saa maa I være parate, naar jeg kalder.« Jeg gik i Toget og spurgte først: »Hvad har I i de kufferter?« — »Vasketøj.« Jeg sagde saa til den første: »Lad mig se,« men i det samme sprang de op, og en af dem trak en Revolver op og raabte: »Op med Hænderne!« samtidig med, at de flygtede ud af Vognen. Den sidste af Røverne var meget rødhaaret; da han vilde ud, forsøgte jeg at holde ham inde i Vognen, og vi sloges om Kufferten. Vi kæmpede videre paa Perronen, hvor vi laa paa Jorden, og han slap tilsidst Kufferten og forsvandt sammen med sine Kammerater langs Skinnerne. Paa den Kuffert, vi havde faaet fat i, sad der et Visitkort, der lød paa Dr. Næser, Nærum. Lægen fik sin Kuffert igen; men de øvrige var forsvundet.

Senere, en Søndag hvor vi havde Vagt paa Dyrehavsbakken, var jeg en Tur i Dansesalonen »Figaro«, og her fik jeg Øje paa den rødhaarede Tyveknægt fra Nærumtoget. Jeg var hurtigt tilbage i Vagten og fik et par Vægtre med; derefter arresterede vi ham, og han maatte en Tur i Spjældet.

Ved en senere Lejlighed afvæbnede vi 2 Hipo-Mænd paa Restaurant Lottenborg. Restauratør Hansen ringede og fortalte, at 2 af disse Hipoer, som var udrustet med Uniform og alle Slags Vaaben, havde revet alle de danske Flag væk fra Lystestagerne og optraadte meget paagaarnde over for Personalet. Vi var 5 Mand, som hurtigt kom til Lottenborg, og under Køreturen havde vi aftalt, hvordan vi skulde gaa til Sagen. To Brødre Thøgersen fra Virum skulde gaa i Spidsen og gribe én hver, og saa skulde vi afvæbne dem for Revolverne. Planen lykkedes, og vi fik dem ud i Vognen efter at have taget deres Patronbælter og de Vaaben, de var mødt frem med. Derefter blev de kørt til Vagten paa Gasværket og sat i Arresten, hvorefter jeg ringede til Vagtværnets chef, Afdelingsingeniør Abrahamsen, og fortalte, at vi havde sat dem i Arresten. 3 Timer efter fik jeg Ordre fra Chefen om at løslade dem.

Næste Morgen kom en stor Lastvogn fyldt med Hipo-Folk ind gennem Porten, og jeg raabte til de Vægtre, som var i Nærheden, om at komme væk og gemme sig. Jeg var alene paa Kontoret, da de første kom

ind. Hipoerne vilde have anvist, hvor vi havde Benzinlageret, og selv om jeg gjorde dem opmærksom paa, at vi købte Benzin hos Thøger Jungersen, maatte jeg dog vise dem rundt paa Gasværket. De fandt ingen Benzin og kørte derfor igen; men hvis de havde ledt i de store Kulbunker, havde de let kunnet finde Benzinen.

Vi havde ogsaa en Tyverisag. En ældre Dame i Brede var blevet frastjaalet sine Rationeringsmærker samt 300 Kr., der laa i hendes Kommodeskuffe. Jeg kørte til Brede for at undersøge Sagen, og da jeg talte med nogle af Naboerne, fik jeg oplyst, at man havde set en ung Mand, der blev kaldt Gandhi, gaa op ad Trappen til den bestjaalne. Jeg fik at vide, at denne Gandhi mest opholdt sig paa kaffebaren ved siden af Biografen paa Torvet i Lyngby. Vi kørte saa til Torvet, og jeg var saa heldig at træffe ham og bad ham gaa med udenfor, fordi jeg vilde tale med ham. Jeg sagde da til ham: »Du har stjaalet fra en fattig Kone i Brede;« men han protesterede og spurgte, om jeg troede han vilde stjæle fra en fattig Kone. Vi tog ham med til Vagten og satte ham ind i én af Arrestcellerne. Lidt efter blev han afhentet fra Cellen, og jeg bad ham sige Sandheden. Han var meget højrodet og blev ved at nægte, hvorefter jeg bad vor Chauffør Hans Petersen om at starte Bilen, for »Nu kører vi til Brede.« Gandhi raabte: »Jeg vil ikke til Brede,« og nu kom Sandheden frem; det var ganske rigtigt ham, der var Tyven. Han blev saa kørt til Blegdamsvej og overgivet til Statsadvokaten, som overtog Sagen.

Da Krigen var afsluttet, var jeg inviteret til en Fest paa Gentofte Raadhus, og foran Raadhuset stod Gandhi som Frihedskæmper med Bind om Armen. Jeg spurgte, hvorledes det kunde gaa til, men fik intet Svar.

Noget før Krigen sluttede blev der ringet om en Brand paa Fortunfortet. Vi tog derud, og Aarsagen viste sig at være, at nogle unge Mennesker var brudt ind paa Fortet, hvor der var en Virksomhed, der fabrikerede Fyrværkeri. De havde tændt Ild, som saa havde antændt Fyrværkeriet. Det meste af Lageret brændte, og det var saa alvorligt, at en ung Mand fra Hjortekær indebrændte. Dagen efter, da Brandstedet blev undersøgt, fik vi af en af Karlene paa Dyrehavegaard en stor Pose

med Fyrværkeri, som vi tog med hjem til Stationen paa Gasværket. Rapporten blev sendt til Statsadvokaten.

Den 4. Maj 1945, da Krigen sluttede, blev Danmarks lykkeligste Aften. Mit Hold havde Vagt denne Aften, og da vi gennem Radioen hørte Johannes Sørensens Stemme fra London forkynde, at de tyske Tropper i Danmark og Holland havde overgivet sig til Feltnarskal Montgomery, tændtes Tusinder af levende Lys i Vinduerne. Mørklægningsgardinerne blev revet væk, og Folk strømmede ud paa Gaderne. Paa Pladsen foran Raadhuset samledes i Aftenens Løb flere Tusinde Mennesker, og der blev raabt paa Lys i Vinduerne i Raadhuset. Det varede ikke længe, før Sogneraadformand Ingvar Nørsgaard foranstaltede Lys i Vinduerne. I det ene Hjørne af Raadhuset var den nye Politistation, hvor Tyskerne residerede; men de trak ind i Lokalerne og var vist ikke engang klar over, hvad der skete.

Ved Midnatstid samledes vi paa Vagtværnets Station. En Forretningsmand i Lyngby havde engang lovet, at naar Krigen sluttede, vilde han komme med Vin og Cigarer til det Hold, der var paa Vagt. Nu mødte han op med de lovede Varer, og medens vi skaalede i Vinen, fandt vi den Pose Fyrværkeri frem, som vi havde fra Branden paa Fortunfortet, og vi fik saaledes en festlig Afslutning paa Krigens onde Aar.

Dagen efter rykkede Frihedskæmperne ind paa Vagtværnets Station, og vi fik Overbetjent Hinnerfeldt som Leder. Jeg blev sat til at passe Telefonen paa Kontoret, og i Kraft af, at jeg kendte de fleste i Lyngby, kunde jeg give Oplysninger og Adresser paa næsten alle, der skulde anholdes. Det var mange Biler, der kom i Gang, og baaede Frihedskæmpere og Vægttere havde travlt med at afhente Personer, der havde hjulpet Tyskerne under Krigen. De blev i Lastvogne kørt til Hellerup, hvor Frihedsbevægelsen havde Hovedkontor. Jeg tror, vi kørte et Par Hundrede afsted; men en Del af dem blev efter Undersøgelsen løsladt. Der var mange, der ringede og anmodede os om at anholde enkelte Personer; men da flere af disse var ganske uskyldige, undersøgte vi Sagen nøje, før vi greb til Anholdelse.

Vi fortsatte i Lyngby-Taarbæk Kommunes Vagtværn til den 24. Maj

Sofus Andersen som vagtkøder 1945.
Sofus Andersen

1945, hvor Vagtværnet opløstes. En Del af dets Folk kom tilbage til Kommunen, og de øvrige fortsatte i deres Erhverv.

Inden for Vagtværnet havde vi oprettet en Forening, der fik Navnet »Byvagt«, og som jeg blev Formand for. Foreningens Formaal var at varetage eventuelle Sager vedrørende Vagtværnet samt at arrangere Møder og Klubafener med festlige og fornøjelige Stunder. Lige efter, at Krigen var sluttet, havde vi saaledes et straalende Arrangement med en Skovtur »ud i det blaa« med Tog, Sejltur, Frokost, Kaffe og Dans paa et kendt Hotel. Det var kun Bestyrelsen, der kendte Turens Forløb; Medlemmerne anede intet om, hvor de skulde hen, men var naturligvis meget spændte. Vi skulde møde paa Lyngby Station Kl. 13. Herfra kørte vi til Sorgenfri, hvorefter vi gik ad Prinsessestien til Nybro Kro. Her fik vi en Pilsner og tog saa videre til Regattapavillonen ved Bagsværd Sø, hvor vi spiste Frokosten (koldt Bord). Da vi havde sundet os lidt, kørte Poul Thomsens Rutebil op foran Døren, og med den kørte vi over Fiskebæk til Rudersdal Kro, hvor Værterne, Brdr. Jensen fra

Asminderød, havde dækket op til Kaffebord. Siden gik Dansen til Kl. 24, hvor vi blev afhentet af Poul Thomsens Rutebil og var i Lyngby Kl. 1. Det havde været en virkelig god Tur, som alle var glade for.

Da Vagtværnet blev afmønstreret, blev jeg som de fleste af Kommunens Folk flyttet tilbage til mit tidligere arbejde, Gas- og Vandforsyningen. I 1951 blev der ændret i Aflæsningen, idet der indførtes Kvar-talsaflæsning, og der blev derfor mindre at bestille. Jeg fik et Tilbud fra Dansk Papirvarefabrik i København, som havde en Afdeling i Købby-en, og her var jeg saa til 1967. Jeg besøgte de fleste Grosserere og Fabrikanten i Købbyen, og i Løbet af et Par Aar naaede jeg en Omsæt-ning, som jeg var fuldt tilfreds med. Slagtere og Viktualiehandlere var dejlige Kunder; vi var dus med hinanden, og fik de en god Behandling, blev de efterhaanden Venner og Kammerater, som man respekterede.

Jeg havde besluttet at holde op med at arbejde, naar jeg fyldte 70 Aar, og nogle Dage før kom min Efterfølger for at tage fat. Paa min Fødsels-dag fik jeg saa mange smukke Gaver, at det var helt overvældende. Min Direktør sendte en staaende »Ronson« i Guld, af Dansk Papirvarefa-briks Personale fik jeg en pragtfuld antik Staalampe, og fra Slagtere og Personale i Købbyen kom der en stor, herlig Tyr af Porcelain. Desuden fik jeg et Væld af Blomster, Flasker og Hilsener. Disse smukke Ting giver mig mange gode Minder fra min Tid i Købbyen.

Jeg købte en Grund i Ballerup ved Siden af Jonstruplejren af min Søster Agnes, der havde købt den ved Fredegaardens Udstykning. Her kunde jeg nyde mit Orium, og der var nok at tage fat paa, idet jeg i en Periode var Formand for Grundejerforeningen. Det krævede noget Arbejde; men jeg havde Lysten til de mange Forhandlinger med Kom-munen og Militæret, og vi fik en Bydel, der i Løbet af nogle Aar blev fuldstændigt udbygget med mange smukke og dejlige Huse.